

حسابداری سبز

شعبه پژوهش‌های علمی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

محیط زیست، محدود به مرزهای سیاسی و جغرافیایی نیست و اهتمام جمعی همه ساکنان کره زمین را می‌طلبد. با نگرش سیستمی، مسئله حفظ محیط زیست به یک سیستم مدیریت زیست محیطی نیاز دارد که به صورت یکپارچه با سایر سیستم‌های مدیریتی به اجرا درآید. تمام شرکت‌ها و صنایعی که فعالیت‌های آن‌ها دارای آثار گسترده

مقدمه

امروزه جوامع بین‌الملل اهمیت محیط زیست و تأثیر آن بر روی زندگی انسان و تمام موجودات و گیاهان را بیشتر از پیش می‌دانند و با توجه به رشد روزافزون جمعیت و محدود بودن منابع طبیعی در دسترس، امروزه مسئله حفاظت از محیط زیست یکی از مهمترین معضلات جامعه بشری است. نکته حائز اهمیت این است که حفظ

مترجم:

حسین پورطاهر اقدم

محیطی، اجتماعی و اقتصادی است، با چالش جدی در زمینه انتشار اطلاعات در مورد فعالیت‌های زیست‌محیطی خود روبه‌رو هستند.

تاریخچه حسابداری محیط زیست

در ابتدا و از اواسط دهه ۷۰ میلادی شرکت‌های صنعتی با مفهوم گزارشگری بدهی‌های زیست‌محیطی روبه‌رو شدند. شرکت‌های یاد شده، نخست تمایلی به افشای زیان‌های وارده به محیط زیست در صورت‌های مالی خود را نداشتند اما بر اثر مرور زمان و افزایش میزان خسارت‌ها، شرکت‌ها ناگزیر به رعایت این مسائل شدند.

در سال ۱۹۷۵ هیئت تدوین استانداردهای حسابداری، نشریه شماره ۵ خود را تحت عنوان حسابداری رویدادهای

احتمالی جهت کمک به شناسایی این وضعیت منتشر کرد که می‌بایست خسارت‌های احتمالی به محیط زیست (در صورت محتمل بودن وقوع و قابل برآورد بودن مبلغ زیان) در صورت‌های مالی، گزارش شود. بدهی‌های جبران خسارت‌های وارده به محیط زیست به عنوان زیان احتمالی شناخته می‌شد اما به دلیل مشکلات آینده که در برآورد میزان این زیان‌ها وجود داشت شرکت‌ها و صنایع مختلف، رویه‌های متفاوتی را جهت برآورد این زیان‌ها به کار می‌بردند به طوری که هیچ شرکتی به درستی از رهنمود مزبور پیروی نمی‌کرد. بنابراین نیاز به اصلاح و تدوین رهنمود جدید احساس می‌شد. در سال ۱۹۷۶ تفسیر شماره ۱۴ توسط هیئت تدوین استانداردهای

حسابداری تحت عنوان برآورد مبلغ یک زیان منتشر شد ولی هیچ‌گونه اظهار نظری در مورد به تأخیر انداختن ثبت هزینه‌های زیست‌محیطی نکرد. خسارت‌های ضایعات به منابع، منجر به افزایش تقاضای جامعه جهت برقراری قانون در این مورد شد. کنگره آمریکا در پاسخ به این موضوع، قانون حفاظت و بازیافت منابع محیط زیست را در سال ۱۹۷۶ میلادی به تصویب رساند اما این قانون نیز نتوانست کاری از پیش ببرد. بنابراین دومین قانون فدرال تحت عنوان قانون جامع مسئولیت غرامت و بدهی محیط زیست در سال ۱۹۸۰ میلادی تصویب شد براساس این قانون ۱/۶ میلیارد دلار وجوه سپرده برای هزینه‌های پاک‌سازی مکان‌هایی که به محیط زیست خسارت وارد می‌کنند

شرح	موضوعات و دامنه کاربرد حسابداری سبز
هزینه‌های جلوگیری از آلودگی	هزینه‌های جلوگیری از آلودگی آب و هوا و تجهیزات تصفیه آب و سایر فعالیت‌ها
هزینه‌های حمایت از محیط زیست	هزینه‌های اقدامات انجام شده برای صرفه‌جویی در انرژی و کاهش گرمایش زمین
هزینه‌های بازیافت منابع	هزینه‌های کاهش اتلاف و دفع، همچنین حفظ آب و استفاده از آب باران و سایر اقدامات انجام شده به منظور استفاده از منابع
هزینه‌های تجدید محیط زیست	هزینه‌های فعالیت‌های تجدید محیط زیست (کاهش آلودگی‌های خاک و آب‌های زمینی، جبران خسارت‌های محیط زیست و غیره)
هزینه‌های مدیریت	هزینه‌های مدیریتی حمایت از محیط زیست از جمله فعالیت‌های توسعه محیط زیست و هزینه‌های مرتبط با کسب و حفظ گواهی ایزو ۱۰۰۴۱
هزینه‌های پیشرفت‌های اجتماعی	هزینه‌های حمایت از محیط زیست که ناشی از مشارکت در سازمان‌های مرتبط با حفظ محیط زیست و غیره است
هزینه‌های تحقیق و توسعه	هزینه‌های حمایت از محیط زیست که ناشی از هزینه‌های مربوط به تحقیقات و توسعه است و هزینه راه حل‌های محیطی برای فعالیت‌های تجاری (هزینه‌های محصول سبز/ برنامه‌ریزی فناوری‌های محیطی و توسعه و هزینه‌های محیطی کسب و کار و غیره)

اختصاص داده شد. مکان‌های ایجاد خسارت توسط سازمان حفاظت محیط زیست ایالات متحده تجزیه و تحلیل و بررسی می‌شدند.

در سال ۱۹۹۰ میلادی هیئت تدوین استانداردهای حسابداری نشریه شماره ۸-۹۰ تحت عنوان سرمایه‌ای کردن هزینه‌های آلودگی محیط زیست را منتشر کرد. هیئت به این نتیجه رسید که مخارج بدهی‌های محیط زیست باید براساس طرحی مشخص جهت کاهش آلودگی تعیین شود.

مدل نظری حسابداری زیست محیطی

تغییرات رفتاری انسان و تأثیر انسان بر طبیعت و محیط زیست باعث ایجاد نیازی اساسی در خصوص تغییر در اقتصاد سنتی و مفروضات سنتی حسابداری شده است و تأثیرات صنعت بر محیط زیست رابطه گسترده‌ای بین صنعت و محیط زیست ایجاد کرده است لذا لازم است سیستمی وجود داشته باشد که تأثیرات صنعت بر محیط زیست را که سیستم سنتی حسابداری توانایی لازم را در این خصوص ندارد ارزیابی کند.

ارزیابی حسابداری سبز

حسابداری محیط زیست، ابزار انعطاف‌پذیری است که می‌تواند چارچوب‌های مختلفی را پوشش دهد و در مقیاس‌های مختلف مورد استفاده قرار گیرد. مقیاس و درجه حسابداری زیست محیطی به منابع، نیازها و اهداف شرکت بستگی دارد. مقیاس حسابداری محیط زیست، از چارچوب و دامنه کاربرد آن منتج می‌شود. افشای هزینه‌های زیست محیطی در راستای حفظ

ثروت سهامداران، موجب افزایش ارزش بنگاه انتفاعی را فراهم می‌سازد. اگرچه منافع اینگونه هزینه‌ها قابل تقویم به ریال نیست ولی در عین حال ایجاد تمایز در بنگاه انتفاعی به مثابه صنعت سبز موجب می‌شود و به رغم وجود مزیت‌ها در حفظ بازار رقابتی در میان صنایع مشابه غیرسبز، از طریق ایجاد محبوبیت اجتماعی، آثار مفید و مؤثری بر قیمت سهام اینگونه بنگاه‌ها در بورس اوراق بهادار خواهد داشت. استفاده از سیستم هزینه‌یابی مناسب زیست محیطی می‌تواند به مدیریت شرکت‌ها در اتخاذ تصمیمات منطقی یاری رساند.

در آخر:

احترام به محیط زیست و پاسداری از آن موجب بالا رفتن کیفیت زندگی بشر می‌شود و مسئله بحران محیط زیست به عنوان یکی از مهمترین معضلات جامعه بشری امروز در جهان مطرح است. در ایران نیز این بحران هر روز ابعاد شدیدتری می‌یابد. از اینرو، به کارگیری حسابداری محیط زیست به عنوان تلاشی در جهت حفاظت از محیط زیست مورد توجه است. در صورت استقرار نظام مطلوب حسابداری محیط زیست در کشور، حسابداران می‌توانند بازوی قدرتمندی برای دولت و جامعه مدنی در زمینه کنترل‌های اقتصادی و مالی باشند. حسابداری سبز یکی از جنبه‌های نوظهور دانش حسابداری است که در آینده‌ای نزدیک، تأثیرگذاری خود را بیش از پیش آشکار می‌سازد. استفاده از عناصر اساسی حسابداری سبز، نقش

محیط زیست را در اقتصاد نشان می‌دهد و تحلیل ساده‌تری را از سؤالات اقتصاددانان با کمک اندازه گیری‌های حسابداری سبز در اختیار می‌گذارد و بنابراین اقتصاد را به راهی عملی هدایت می‌کند. با توجه به این واقعیت، مخارج زیست محیطی شرکت‌ها با اهمیت است و باید در محاسبات به عنوان مخارج کلی در محاسبه بهای تمام شده و هزینه تولیدات مدنظر قرار گیرد. ■

منابع:

- ۱- پاک مرام، عسگر و همکاران، "چشم اندازی نظری برای حسابداری محیط زیست و گزارشگری آن"، حسابدار رسمی، شماره ۲۳، پاییز ۱۳۹۲
  - ۲- بیگزاده، صدیف، "ارزش‌گذاری منابع زیست محیطی"، پیام سبز، ۱۳۸۲
  - ۳- دیوید. ام. بوژه. " اشاره‌ای به حسابداری سبز"، مجله بانک و اقتصاد، شماره ۷۷، دی ۱۳۸۵
- A Roauf A hamid, Mohamed, "Theoretical Framework for Environmental Accounting Application on the Epyption Petroleum sector", The Epyption Forum on Environment and Sustainable Development. Cairo, 2002.
  - Abdle Raouf, Mohamed. "Green Contracting", at: www.shell.com/financial-Correspondent

حسین پورطاهر اقدم: کارشناس ارشد حسابداری